

Warszawa, 29 października 2025 r.

prof. UW dr hab. Zbigniew Banaszczyk,
Katedra Prawa Cywilnego
Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Warszawskiego

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr. Macieja Przysucha

**pt. „Wykładnia art. 7 ust. 1 Konwencji Narodów Zjednoczonych
o międzynarodowej sprzedaży towarów w orzecznictwie sądów”,
przygotowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Wojciecha Popiołka**

I. Podstawa prawna sporządzenia recenzji

Niniejsza recenzja została sporządzona w związku z powołaniem mnie do pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania mgr. Maciejowi Przysucha stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne na mocy Uchwały Nr 231 Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 24 czerwca 2025 w sprawie wyznaczenia recenzenta rozprawy doktorskiej mgr. Macieja Przysucha w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

II. Wybór tematu rozprawy, jej cel, postawione problemy badawcze, przyjęte metody badawcze

Przedstawiona do recenzowania rozprawa doktorska autorska Pana mgr. Macieja Przysucha dotyczy problematyki wykładni art. 7 ust. 1 Konwencji Narodów Zjednoczonych o międzynarodowej sprzedaży towarów w świetle orzecznictwa sądów.

Wybór tematu należy ocenić pozytywnie ze względu na jego aktualność i znaczenie praktyczne dla jednolitości stosowania Konwencji Narodów Zjednoczonych o międzynarodowej sprzedaży towarów w obrocie międzynarodowym (dalej: KMST). Skupienie się na art. 7 ust. 1 – przepisie rozstrzygającym o sposobie interpretacji całej Konwencji – trafnie

identyfikuje punkt ciężkości sporów i różnic orzeczniczych. Temat wypełnia lukę badawczą między teorią wykładni a praktyką sądową, łącząc analizę *travaux préparatoires* z przeglądem orzeczeń, co sprzyja formułowaniu rekomendacji dla judykatury. Dodatkowym walorem jest osadzenie problematyki w realiach systemu multicentrycznego, co zwiększa użyteczność wyników zarówno dla sądów krajowych, jak i dla handlu międzynarodowego.

W recenzowanej pracy zostały przedstawione przez Autora następujące cele badawcze: (i) opis przebiegu redagowania aktu w ujęciu *travaux préparatoires*, (ii) rekonstrukcja argumentów i intencji twórców art. 7 ust. 1 KMST oraz (iii) analiza prawnoporównawczą postulatów interpretacyjnych. Ponadto Doktorant precyzuje przedmiot badań całej rozprawy jako sposób stosowania art. 7 ust. 1 w orzecznictwie sądów (z wyłączeniem arbitrażu). Ta część rozprawy powinna jednak zostać odpowiednio wyodrębniona i znaleźć się na początku rozważań, np. we wprowadzeniu (wstępie), którego zabrakło.

Autor recenzowanej rozprawy doktorskiej mógłby w oddzielnej części za tytułowej „Wprowadzenie” sformułować także wyraźnie pytania badawcze, które porządkowałyby całość wyводу i jasno wskazywały, w jaki sposób w kolejnych rozdziałach rozwijane będą postawione problemy. Cele badawcze i zakres pracy zostały bowiem jedynie zarysowane. Brak im jednak formy pytań nadających strukturze rozprawy większą przejrzystość. W mojej ocenie, precyzyjne postawienie już na etapie wprowadzenia rozprawy pytań badawczych ułatwiłoby śledzenie logiki argumentacji i wzmocniłoby funkcję wprowadzającą pierwszego rozdziału.

Doktorant jedynie pośrednio uzasadnił wybór tematu pracy, podkreślając wagę jednolitej wykładni KMST, brak ponadnarodowego organu kształtującego interpretację oraz rolę sądów krajowych. Wskazał także na szerszy kontekst zmian metodologicznych. Zabrakło jednak jednoznacznego zdefiniowania luki badawczej i wskazania praktycznych konsekwencji podjętej problematyki.

Nie zaprezentowano także metodologii dysertacji. Została ona jedynie zasygnalizowana, ale nieopisana w sposób bezpośredni. Z całości rozważań można jednak wywnioskować, że metodologicznie praca doktorska opiera się na analizie historyczno-dogmatycznej oraz prawnoporównawczej. Istotne znaczenie ma także prezentacja badań empirycznych w postaci analizy orzecznictwa sądowego. Przyjęta metodologia powinna zostać jednak wprost wskazana i uzasadniona przez autora. W pracy zabrakło także jednoznacznego określenia kryterium wyboru źródeł (np. wyboru orzeczeń) i kryteriów ich analizy. Należy również zwrócić uwagę,

na fakt, że wyłączenie z analizy sfery arbitrażu gospodarczego nie zostało wystarczająco uzasadnione.

Podsumowując, choć zgodność treści z tematem i założeniami pracy jest zachowana, brakuje wyodrębnionego rozdziału o charakterze wprowadzającym. W rozdziale tym należałoby jasno sformułować problem badawczy, przedstawić założenia metodologiczne oraz zaprezentować plan ich realizacji w kolejnych częściach pracy.

III. Struktura pracy

Spis treści został przygotowany starannie i świadczy o dużej dbałości Autora o strukturę pracy. Jego największy mankament to zakwalifikowanie pozycji: „Dokumenty z prac legislacyjnych, „Orzeczenia sądów państw trzecich” oraz „Uchwały, orzeczenia i wyroki sądów krajowych” jako „Aktów prawa międzynarodowego”. Dokumenty z prac legislacyjnych oraz orzeczenia, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, nie są aktami prawa międzynarodowego. Ich umieszczenie w tym punkcie może budzić zatem wątpliwości metodologiczne i sprawiać wrażenie braku konsekwencji w klasyfikacji źródeł.

Praca składa się z pięciu rozdziałów merytorycznych oraz Zakończenia. Układ rozdziałów jest logiczny, a stopień szczegółowości podrozdziałów pozwala łatwo zorientować się w toku wyводу i wskazuje na konsekwentne rozplanowanie materiału badawczego. Staranna numeracja i przejrzyste tytuły ułatwiają nawigację oraz dobrze odzwierciedlają zarówno historyczne, teoretyczne, jak i empiryczne aspekty rozprawy doktorskiej. Brakuje jednak rozdziału wprowadzającego do podjętej w rozprawie doktorskiej tematyki.

W **rozdziale I** omówiono genezę i proces kształtowania art. 7 ust. 1 KMST od prac nad ULIS po konferencję wiedeńską, ukazując tło historyczne i kompromisy legislacyjne.

W **rozdziale II** przedstawiono pojęcie wykładni w nauce prawa, ze szczególnym uwzględnieniem teorii prawa krajowego i metod interpretacyjnych istotnych dla KMST.

W **rozdziale III** dokonano analizy „zasady prawa” w doktrynie i praktyce, ukazując jej funkcję w wykładni oraz rolę zasad w kontekście art. 7 ust. 1 KMST.

W **rozdziale IV** porównano sposób wykładni KMST w USA i RFN, wskazując na podobieństwa i różnice wynikające z odmiennych tradycji *common law* i *civil law*.

W **rozdziale V** zbadano stosowanie art. 7 ust. 1 KMST w polskim orzecznictwie, zestawiając je z przykładami z baz międzynarodowych i identyfikując zjawisko *homeward trend*.

Zakończenie syntetyzuje wyniki całej pracy, wskazując na konsekwencje praktyczne i postulaty dotyczące jednolitej wykładni Konwencji.

Struktura pracy jest więc przejrzysta. Brakuje jednak rozdziału wprowadzającego, w którym – jak już wskazano – określono by wyraźnie cele badawcze, pytania badawcze, uzasadnienie wyboru tematu i zastosowaną metodologię. Ponadto brak podsumowania w rozdziale V zaburza nieco strukturę całej pracy – zamknięcie tego fragmentu pracy powinno syntetyzować wnioski i spiąć rozważania tak jak miało to miejsce we wcześniejszych rozdziałach

IV. Ocena zawartości merytorycznej rozprawy.

Rozdział I przedstawia genezę i kształtowanie brzmienia art. 7 ust. 1 KMST – od art. 17 ULIS przez kolejne etapy prac UNCITRAL aż do ostatecznego tekstu przyjętego w 1980 r. Autor recenzowanej rozprawy doktorskiej rekonstruuje dyskusje delegacji dotyczące zakresu i treści klauzul „*good faith*” oraz „*fair dealing*”, wskazując na ich wpływ na triadę dyrektyw interpretacyjnych: międzynarodowy charakter, dążenie do jednolitego stosowania oraz poszanowanie dobrej wiary. Istotnym elementem jest omówienie problematyki tzw. luk konwencyjnych i genezy art. 7 ust. 2 KMST, wraz z propozycjami modyfikacji i ich dalszym losem. Rozdział podkreśla brak ponadnarodowego organu orzeczniczego i wynikające stąd znaczenie sądów krajowych dla ujednolicenia wykładni, a także potrzebę interpretacji autonomicznej w stosunku do prawa krajowego. Konkluzja wskazuje, że obecne brzmienie art. 7 ust. 1 stanowi wyważony kompromis legislacyjny, zapewniający funkcjonalne ramy interpretacyjne Konwencji.

Na szczególne uznanie zasługuje rzetelna rekonstrukcja *travaux préparatoires* prowadząca od art. 17 ULIS do art. 7 ust. 1 KMST, z precyzyjnym odtworzeniem etapów prac i stanowisk poszczególnych delegacji. Wartością dodaną pracy jest także konsekwentne wyodrębnienie triady dyrektyw interpretacyjnych oraz pokazanie ich genezy na tle sporów o „*good faith*” i „*fair dealing*”. Pozytywnie oceniam także umiejętne łączenie cytatów anglojęzycznych z

klarownym komentarzem w języku polskim oraz akcent na praktyczne konsekwencje braku ponadnarodowego organu orzeczniczego dla roli sądów krajowych.

Recenzowana praca odznacza się rzetelnym wykorzystaniem materiału źródłowego i dobrą orientacją w technice legislacyjnej konwencji. Na pochwałę zasługuje podjęcie wątków ULIS/ULF, projektów genewskich i nowojorskich oraz prac komisji redakcyjnej. W sposób poprawny uchwycono także rolę sądów krajowych w sytuacji braku ponadnarodowego organu interpretacyjnego oraz trafnie zarysowano napięcia między tradycjami *civil law* i *common law*. Tok wywodu ma chwilami jednak charakter nadmiernie szczegółowy (lista sesji, obsady delegacji).

Rozdział II poświęcony został analizie wykładni prawa krajowego w perspektywie art. 7 ust. 1 KMST. Autor wprowadza czytelnika w problematykę teorii wykładni, przedstawiając klasyczne metody interpretacji, ze szczególnym uwzględnieniem wykładni językowej, systemowej i funkcjonalnej, a następnie wskazuje na ich praktyczne zastosowanie w kontekście Konwencji. Rozdział obejmuje także charakterystykę tekstualizmu (literalnego brzemienia ustawy) oraz reguły *plain meaning rule*, które są zestawione z tradycjami prawa kontynentalnego i *common law*. W dalszej części Autor omawia konstrukcję i znaczenie *travaux préparatoires*, a w zakresie ich wykorzystania porównuje rozmaite podejścia doktryny i orzecznictwa. Rozdział kończy się próbą syntezy różnych nurtów interpretacyjnych, które mogą rzutować na wykładnię KMST.

Rozdział charakteryzuje szeroki zakres materiału i dobrze dobrany układ, który prowadzi czytelnika od ogólnych zagadnień teorii wykładni prawa do kwestii szczegółowych związanych z art. 7 ust. 1 Konwencji. Autor wykazuje się dobrą znajomością doktryny zarówno kontynentalnej, jak i *common law*, co pozwala na ukazanie różnic tradycji prawnych i ich wpływu na praktykę interpretacyjną. Na pozytywną ocenę zasługuje również obszerne wykorzystanie literatury, w tym źródeł anglojęzycznych (przykładowo: *Dworkin*, *Hart*, *Ferrari*, *Jackson*), a także wskazanie konsekwencji praktycznych przyjęcia poszczególnych metod wykładni.

W zakresie przeprowadzonej prezentacji Autor nie ustrzegł się jednak kilku niedoskonałości. Narracja wywodu traci momentami na przejrzystości, co wynika zapewne z nadmiernego rozbudowywania fragmentów o charakterze historycznym i doktrynalnym. Powoduje „rozmycie” głównej tezy, jaką jest ukazanie relacji metod wykładni prawa krajowego w odniesieniu do art. 7 ust. 1 KMST. Występują tu również powtórzenia (te same przykłady i

wątki doktrynalne pojawiają się w kilku miejscach), które osłabiają spójność tekstu. W warstwie terminologicznej widoczna jest także pewna niekonsekwencja, polegająca na tym, że raz mowa jest o „wykładni językowej”, innym razem o „tekstualizmie”, i to nie zawsze z wyraźnym rozróżnieniem między nimi. Brakuje także jednoznacznego określenia, które z omawianych podejść Autor uznaje za najbardziej adekwatne przy stosowaniu art. 7 ust. 1 KMST; wywód ma więc charakter głównie opisowy, z niewielką ilością ocen wartościujących i prezentacji stanowiska Autora.

Ogólnie należy ocenić rozdział II jako wartościowe i merytorycznie poprawne studium teorii wykładni prawa krajowego w kontekście wykładni postanowień KMST. Wymaga ono jednak większej dyscypliny redakcyjnej, co odnosi się do usunięcia powtórzeń i klarowniejszego wyeksponowania wniosków odnoszących się bezpośrednio do wykładni art. 7 ust. 1 KMST.

Rozdział III wnosi istotny wkład w porządkowanie aparatu pojęciowego wokół „zasady prawa” i ambitnie próbuje osadzić art. 7 ust. 1 KMST w siatce pojęć teorii oraz dogmatyki prawa cywilnego. Za zaletę należy uznać szerokie wykorzystanie klasycznych ujęć teorii prawa (*Wróblewski, Zieliński*) i sięgnięcie do jurysprudencji anglosaskiej (*Dworkin, Alexy*, w tle spór *Hart–Dworkin*), a także konsekwentne akcentowanie normatywności zasad i ich roli w wyznaczaniu ram interpretacyjnych. Autor trafnie dostrzega, że rozstrzygnięcia o charakterze „zasadniczym” zapadają *de facto* na skutek dokonania wykładni, oraz że bez przyjęcia autonomii konwencyjnej łatwo o powrót do skupionych na krajowym prawie rozwiązań niweczących cele KMST.

Problemem jest jednak – ponownie – nadmierne rozproszenie argumentacji i powroty do tych samych zagadnień prezentowanych pod różnymi kątami (autonomia wykładni, pierwszeństwo dyrektyw z art. 7 ust. 1, relacja do preambuły). Punkty 3.14–3.17 pracy powielają w znacznej części wcześniejsze wnioski, a w punkcie 3.10 ponownie podjęto wątek relacji wykładni prawa i wykładni oświadczeń woli, choć został on już obszernie zarysowany w rozdziale II.

Zaletą tego rozdziału jest jednak fakt, że autor nie poprzestaje na definicjach, lecz pokazuje ich skutki dla praktyki orzekania. Wyróżnia go także próba wpisania art. 7 ust. 1 KMST w siatkę pojęć teorii i dogmatyki prawa, co ułatwia późniejszą analizę judykatury. W rozdziale

podjęto także próbę połączenia literatury krajowej z dorobkiem anglosaskim, dzięki czemu argumentacja ma charakter ponadnarodowy.

Mimo że rozdział III stanowi wartościowe opracowanie merytoryczne, miejscami tekst jest zbyt rozwlekły, co osłabia przejrzystość i spójność wyводу. Obecna forma tego rozdziału powoduje, że ambitne fragmenty, w których Autor prezentuje własne stanowisko i dokonuje analizy zgromadzonego materiału, nie zawsze są odpowiednio wyeksponowane. Wprowadzenie większej dyscypliny redakcyjnej i bardziej syntetyczne ujęcie omawianych zagadnień pozwoliłoby lepiej uwidocznić jego walory naukowe.

Rozdział IV stanowi interesujące studium, które przesuwa uwagę z poziomu ogólnoteoretycznego na praktykę orzeczniczą. Autor konsekwentnie zestawia dwa modele: system amerykański – oparty na zasadzie *stare decisis* i regule *plain meaning* – oraz niemiecki – reprezentujący tradycję *civil law*. Na tym tle przekonująco ukazuje, jak art. 7 ust. 1 KMST funkcjonuje w odmiennych podejściach interpretacyjnych. W obu porządkach podkreśla się bowiem wagę stabilności i przewidywalności, lecz źródła tej stabilności są różne: w USA jest to wiążący precedens, a w Niemczech – prawo pisane i utrwalona praktyka orzecznicza.

Cenne jest spostrzeżenie, że w praktyce dominuje wykładania oparta na analizie treści aktu międzynarodowego dokonywana przez pryzmat prawa krajowego, co sprzyja - zwłaszcza w początkowej fazie stosowania Konwencji - przypisywaniu pojęciom konwencyjnym znaczeń rodzimych. W USA prowadzi to często do zjawiska *homeward trend* i wchłaniania regulacji przez UCC, podczas gdy w Niemczech częściej spotyka się odwołanie do klauzuli generalnej *Treu und Glauben* oraz rozwój wykładni autonomicznej. Autor dochodzi do trafnego wniosku, że jednolitość stosowania KMST wymaga nie tylko wspólnego tekstu, ale także transgranicznej recepcji argumentacji. Utrudnia to jednak struktura systemu amerykańskiego oraz brak interwencji Sądu Najwyższego USA.

Na szczególne uznanie zasługuje zestawienie przykładów: z jednej strony diagnoza zjawiska *homeward trend* w USA, z drugiej – przykłady wykładni autonomicznej (m.in. *Medical Marketing*, *Geneva Pharmaceuticals*, *INCOTERMS*). Wartością dodaną jest także pokazanie, jak w Niemczech zasada dobrej wiary realnie koryguje brzmienie dosłowne przepisów, co dotyczy również postanowień ogólnych warunków umów i odesłań technicznych. Cenne jest włączenie do analizy także elementów proceduralnych i zwyczajowych (np. *Zapata*, *INCOTERMS*), powiązanych przez Autora z realizacją art. 7 ust. 1

Konwencji. Na pochwałę zasługuje także klarowny opis rozwoju orzecznictwa w trzech jego etapach oraz wskazanie barier systemowych dla jednolitej wykładni.

W rozdziale tym dominują metodologicznie rzetelnie przeprowadzone kwerendy orzecznictwa, choć miejscami ich opis przeważa nad analizą. Brakuje w nich wyraźnych kryteriów doboru spraw (czasowych, problemowych, instancyjnych); wydaje się, że wybór orzeczeń (spraw) w znacznej mierze podporządkowany jest tezie o *homeward trend* i jej kontrprzykładom. Warto byłoby także mocniej powiązać tę część z rozważaniami zawartymi w rozdziale III; przy analizie kluczowych rozstrzygnięć należałoby wyraźniej wskazać na rolę zasady, krąg adresatów oraz skutki naruszenia. Pewnym mankamentem jest też skrótowe przenoszenie terminologii krajowej na grunt Konwencji (np. utożsamienie *fundamental breach* z konstrukcjami UCC), co osłabia słusznie podkreślaną przez Autora cechę autonomiczności zastosowanych w Konwencji pojęć.

Od strony warsztatowej rozdział jest spójny i logicznie ułożony, a przywołane linie orzecznicze – liczne i przydatne (reprezentatywne). Warto jednak ujednolicić stosowanie skrótów (KMST/CISG), doprecyzować status cytowanych orzeczeń (federalne/stanowe, poszczególne sądy apelacyjne, BGH czy OLG) oraz wyraźnie wskazywać, gdzie mamy do czynienia jedynie z precedensem o charakterze perswazyjnym (*persuasive precedent*).

Należy nadto dodać uwagę natury komparatystycznej: prawo stanowione nie jest systemem jednolitym, a różnice w obrębie *civil law* są na tyle głębokie, że perspektywa niemiecka nie daje pełnego jego obrazu. W tym ujęciu zabrakło zwłaszcza odniesienia do prawa francuskiego, które znacząco różni się od niemieckiego, tak pod względem konstrukcji odpowiedzialności kontraktowej jak i roli klauzul generalnych. Uwzględnienie perspektywy francuskiej (a także np. włoskiej czy szwajcarskiej) pokazałoby, że nawet w obrębie *civil law* implementacja art. 7 ust. 1 KMST może prowadzić do odmiennych rezultatów.

Rozdział V w sposób klarowny porządkuje pojęcie „konwencjonalizacji” i umieszcza je między procesami konstytucjonalizacji i europeizacji. Dużą wartością jest konsekwentne dowodzenie, że art. 7 ust. 1 KMST powinien realnie kształtować praktykę orzeczniczą, a nie być jedynie jej ozdobnikiem. Na uwagę zasługują także syntetyczne zestawienia orzeczeń (sądów okręgowych, sądów apelacyjnych i Sądu Najwyższego w zestawieniu z bazami międzynarodowymi), które ułatwiają czytelnikowi orientację w materiale.

Mocną stroną rozdziału jest diagnoza zjawiska i pokazanie, jak prymat rozumowań proceduralnych spycha na dalszy plan autonomiczną wykładnię KMST. Trafne jest również wskazanie konsekwencji praktycznych, takich jak prekluzja dowodowa, specyfika apelacji pełnej czy korzystanie z doktryny i orzecznictwa zagranicznego. Dzięki temu rozdział ma nie tylko walor teoretyczny, lecz także praktyczny.

Niektóre fragmenty przeceniają jednak normatywną siłę art. 7 ust. 1, traktując go jak swoistą „super-dyrektywę”, którą zawsze należy stosować. Brakuje wyraźnego wskazania sytuacji, w których kolizja zasad uzasadnia świadome odstępienie od jego stosowania.

Wątek „metanormy” został tu trafnie zidentyfikowany krytycznie jako ryzyko uchylania się od stosowania zasad; nie został on jednak dostatecznie pogłębiony. Konfrontacja z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego oraz z doktryną różnicującą normatywność zasad wzmocniłaby tę krytykę. Podobnie teza o przełamaniu prekluzji dowodowej jako efekcie konwencjonalizacji została sformułowana zbyt kategorycznie; prezentowany materiał wskazuje raczej na wyjątki niż na regułę. Należałoby wskazać, w jakich typach spraw i w orzeczeniach jakich sądów takie przełamania rzeczywiście występują jako zasada.

Część empiryczna rozprawy jest cenna, ale wymaga klarowniejszego uporządkowania metod. Podział na „bezpośrednie” i „pośrednie” stosowanie zasad nie ma wystarczająco precyzyjnych kryteriów, które pozwalałyby jednoznacznie rozpoznać każdą kategorię. Dobór orzeczeń z międzynarodowych baz może też zniekształcać obraz praktyki; istnieje bowiem ryzyko, że częściej trafiają tam sprawy „modelowe”. W pracy nie wskazano w jaki sposób można „poradzić sobie” z tego rodzaju problemem metodologicznym. Przedstawione statystyki są przejrzyste, lecz głównie opisowe. Brakuje analizy zmian w czasie, porównań między grupami oraz uwzględnienia czynników mogących wpływać na wynik (np. rodzaju roszczenia, wartości sporu, instancji, reprezentacji stron). Bez tych elementów trudniej przejść od odpowiedzi na pytanie „ile” do wyjaśnienia „dlaczego” i „kiedy” analizowane zasady realnie oddziałują na prezentowane rozstrzygnięcia.

Podsumowując praca ma charakter dojrzały. W szczególności trafnie wskazuje na lukę między ideą autonomicznej wykładni a realiami praktyki. Zyskałaby ona jednak na użyteczności, gdyby Autor doprecyzował definicje, wprowadził bardziej szczegółową metodologię ilościową, pogłębił porównania oraz dokonał bardziej pragmatycznych rekomendacji wdrożeniowych.

V. Ocena formalna pracy

Praca została poprawnie zorganizowana; układ rozdziałów jest logiczny, ciąg wywodu spójny, natomiast przejścia między częścią teoretyczną a częścią empiryczną czytelne. Język jakim posługuje się Doktorant jest zasadniczo precyzyjny i komunikatywny. Należy jednak postulować ujednolicenie terminologii i dokonanie korekty błędów: w tekście występują pojedyncze literówki („sytemu”, „konwnencjodawcy”) i błędy interpunkcyjne. W pracy występują także niekonsekwencje w stosowaniu pewnych wyrażań. Przykładowo stosowanie w sposób zamienny „zasada” / „klauzula generalna”, *rule* / *principle* bez deklaracji przyjętej kwalifikacji i wskazania czy są to zdaniem autora synonimy. Warto również ujednolicić format cytowań (skróty nazw baz, sygnatury, numery CLOUT/CISG-online) oraz doprecyzować odwołania do materiałów archiwalnych.

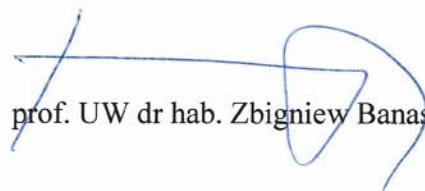
Styl wypowiedzi jest miejscami zbyt rozwlekły. Pod względem językowym praca jest poprawna, ale miejscami konstrukcje zdań są zbyt długie i złożone, co utrudnia zrozumienie wypowiedzi.

Warstwa empiryczna rozprawy została rzetelnie udokumentowana tabelami i wykresami, które poprawnie opisano; należy jednak postulować przyjęcie (zastosowanie) jednolitej konwencji tytułów, osi i legend oraz krótkich komentarzy metodologicznych pod tabelami. Metodyka badań wymaga doprecyzowania używanych kategorii („bezpośrednie/pośrednie” stosowanie zasad) oraz opisu doboru próby (tak aby ograniczyć „efekt witryny”). Statystyki mają charakter głównie opisowy. Z tego względu warto rozważyć proste analizy porównawcze (między instancjami/okresami) i kontrolę kluczowych zmiennych (rodzaj roszczenia, wartość sporu, reprezentacja stron).

VI. Konkluzja

Dokonana wyżej ocena recenzowanej pracy pozwala sformułować tezę, że odpowiada ona stopniu wystraczającym wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim, prezentując ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w dyscyplinie nauki prawne oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a jej przedmiotem jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego (art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, tekst jednolity z dnia 11 września 2024 r., Dz.U. z. 2024 r., poz. 1571). Tym samym recenzowana rozprawa stanowi podstawę dla dalszych etapów przewodu doktorskiego

w sprawie nadania Panu mgr Maciejowi Przysucha stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne.

prof. UW dr hab. Zbigniew Banaszczyk